

Miðvikudaginn 28. febrúar 1979.

Nr. 110/1977. Gjaldheimtan í Reykjavík

(Guðmundur V. Jósefsson hrl.)

gegn

Rafmagnsveitum ríkisins

(Skúli J. Pálmason hrl.).

Fasteignaskattur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Ármann Snævarr, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson, Magnús Þ. Torfason og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 30. júní 1977. Krefst hann þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér fasteignaskatta, samtals að fjárhæð 1.188.749 krónur ásamt $1\frac{1}{2}\%$ dráttarvöxtum á mánuði af 153.387 krónum frá 15. janúar 1973 til 14. maí 1973, af 306.774 krónum frá 15. maí 1973 til 14. janúar 1974, af 492.116 krónum frá 15. janúar 1974 til 14. maí 1974, af 677.459 krónum frá 15. maí 1974 til 14. janúar 1975, af 933.104 krónum frá 15. janúar 1975 til 14. maí 1975 og af 1.188.749 krónum frá 15. maí 1975 til 31. desember 1975, með 2% dráttarvöxtum á mánuði af sömu fjárhæð frá 1. janúar 1976 til 30. nóvember 1976 og $2\frac{1}{2}\%$ mánaðarvöxtum af þeirri fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags.

Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar úr hendi stefnda bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann.

Eftir þessum málalokum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 180.000 krónur.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Gjaldheimtan í Reykjavík, greiði stefnda, Rafmagnsveitum ríkisins, 180.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 27. maí 1977.

Mál þetta, sem dómtekið var í dag, hefur Gjaldheimtan í Reykjavík höfðað fyrir hönd borgarsjóðs Reykjavíkur fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 5. september 1975, á hendur Rafmagnsveitum ríkisins.

Dómkröfur stefnanda eru þær:

1. Að viðurkennd verði með dómi skylda stefnda til greiðslu fasteignaskatts af húseigninni nr. 2 við Súðarvog hér í borg í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr. laga nr. 8/1972 um tekjustofna sveitarfélaga, sbr. 3. gr. laga nr. 104/1973 um breyting á þeim lögum og auglýsingar nr. 89/1972, nr. 368/1973 og nr. 386/1974, allar um breytingar á fasteignamati.
2. Að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda kr. 1.188.749 ásamt $1\frac{1}{2}\%$ dráttarvöxtum á mánuði af kr. 153.387 frá 15. janúar 1973 til 14. maí 1973, af kr. 306.774 frá 15. maí 1973 til 14. janúar 1974, af kr. 492.116 frá 15. janúar 1974 til 14. maí 1974, af kr. 677.459 frá 15. maí 1974 til 14. janúar 1975, af kr. 933.104 frá 15. janúar 1975 til 14. maí 1975 og af kr. 1.188.749 frá 15. maí 1975 til 31. desember 1975, með 2% dráttarvöxtum af sömu fjárhæð frá 1. janúar 1976 til 30. nóvember 1976 og $2\frac{1}{2}\%$ dráttarvöxtum af þeirri fjárhæð frá þeim degi til greiðsludags.

Þá krefst stefnandi málskostnaðar úr hendi stefnda að mati dómarans.

Stefnandi hefur stefnt fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs til réttargæslu í málinu.

Stefndi hefur krafist sýknu af dómkröfum stefnanda og málskostnaðar úr hans hendi að mati dómarans.

Af hálfu réttargæslustefnda eru engar kröfur hafðar uppi í málinu.

Málsatvik eru þau, að stefndi er eigandi fasteignarinnar nr. 2 við Súðarvog hér í borg. Borgarstjórn Reykjavíkur hefur lagt á stefnda fasteignagjöld af eign þessari árlega um allmörg ár, svo sem lög hafa boðið, nú síðustu árin samkvæmt lögum nr. 8/1972

um tekjustofna sveitarfélaga. Skattur þessi var ákveðinn fyrir árið 1972 kr. 306.744, fyrir árið 1973 kr. 306.744 (sic), fyrir árið 1974 kr. 370.685 og fyrir árið 1975 kr. 511.290. Stefndi hafði greitt hinn álagða fasteignaskatt án athugasemda, og síðast fyrir árið 1972. Er fasteignaskattur hafði verið á lagður eignina fyrir árið 1973, ritaði lögmaður stefnda stefnanda bréf, þar sem skatt-álagningunni var mótmælt á þeim grundvelli, að samkvæmt 77. gr. orkulaga nr. 58/1967 væri stefndi undanþeginn opinberum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga. Væri álagning fasteignaskattsins því ólögmat og mundi stefndi ekki greiða hann nema að undangengnum úrskurði. Stefnandi krafðist þá lögtaks fyrir hinum álagða fasteignaskatti fyrir árið 1973. Með úrskurði fógataréttar Reykjavíkur, uppkveðnum 23. apríl 1974, var synjað um framgang lögtaksins. Þeim úrskurði skaut stefnandi til Hæstaréttar, sem í dómi sínum, uppkveðnum 5. maí 1975, staðfesti niðurstöðu fógataréttarins á þeim forsendum, að ágreinings-efnið hefði ekki áður verið lagt til úrskurðar yfirfasteignamatsnefndar. Stefnandi lagði málið fyrir yfirfasteignamatsnefnd, sem hinn 24. júní 1975 úrskurðaði, að „Rafmagnsveitum ríkisins er eigi skylt að svara fasteignaskatti af ofangreindri fasteign.“ Stefnandi vill ekki una niðurstöðu yfirfasteignamatsnefndarinnar og hefur því höfðað mál þetta til viðurkenningar á réttmæti fasteignaskattsálagningarinnar á húseign stefnda nr. 2 við Súðarvog hér í borg svo og til þess að fá aðfararhæfan dóm fyrir álögðum og ógreiddum skattfjárhæðum ásamt áföllnum og áfallandi dráttarvöxtum auk málskostnaðar.

Kröfur stefnanda í málinu eru studdar þeim rökum, að ákvæði 77. gr. orkulaga nr. 58/1957, þar sem stefndi er meðal annarra stofnana undanþeginn tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga, taki ekki til fasteignaskatts. Í lögum um tekjustofna sveitarfélaga nr. 51/1964, sem í gildi voru við gildistöku orkulaga, sbr. nú lög nr. 8/1972, segir í 3. gr., að „á allar fasteignir, sbr. þó 6. gr., skal árlega leggja á skatt“ o. s. frv., og er þá um fasteignaskatt að ræða. Í 6. gr. eru síðan taldir upp fjöldi aðilja, sem undanþegnir eru skattinum. Það er þannig skylt að leggja fasteignaskatt á allar fasteignir samkvæmt lögunum, og hina löngu upptalningu á þeim fasteignum, sem undanþegnar eru álögu, ber að túlka tæmandi samkvæmt lögskýringarreglum. Sama sé um ákvæðið í orkulögnum, það beri að túlka þröngt, þ. e. að þar nefndir aðiljar séu eingöngu undanþegnir álögum á þeim gjöld-

um, sem þar eru upp talin. Fasteignaskattur sé ekki nefndur sérstaklega í undantekningarákvæðinu, enda sé fasteignaskattur byggður á öðrum sjónarmiðum en aðrir skattar. Fasteignaskattur sé lagður á eignir án tillits til tekna af þeim, svo sem sé um aðrar skattheimtur, heldur samkvæmt sérstöku mati, fasteignamati. Í lögum nr. 28/1963 um fasteignamat og fasteignaskráningu segir, að „allar fasteignir á landinu, sem ekki eru sérstaklega undanþegnar samkv. lögum þessum, skulu metnar til peninga-verðs.“ Fasteignir stefnda séu ekki undanþegnar í lögnum, en rafveiturnar sjálfar séu hins vegar undanþegnar. Af þessu sé því ljóst, að hér umrædd fasteign stefnda sé andlag fasteignamats og því skattskyld sem slík, nema hún væri undanþegin sérstaklega, sem hún sé ekki. Af þessu sé ljóst, að löggjafinn með setningu undanþáguákvæðisins í orkulögum hafi átt við rafveiturnar sjálfar, en ekki einstakar fasteignir aðrar í þeirra eign, svo sem er um hér umrædda fasteign. Megi og ráða það af setningu laga um breyting á lögum um t. d. áburðarverksmiðju, landssmiðju, sementsverksmiðju og útvarpsrekstur ríkisins, þar sem í breytingalögunum er fram tekið, að eignir þeirra aðilja séu ekki undanþegnar fasteignaskatti, þar sem vafi skapaðist um það atriði vegna orðalags sjálfra laganna um skattfríðindi, sem voru með svipuðu orðalagi og nú er um aðilja sem stefnda í orkulögum. Þá bendir stefnandi á það, að stefndi hafi ávallt greitt fasteignaskatt án athugasemda. Það hafi ekki verið fyrr en árið 1973 sem stefndi hafi neitað að greiða hinn álagða fasteignaskatt. Engar breytingar hefðu átt sér stað, aðeins fasteignamatið hefði hækkað um áramótin 1971/1972.

Sýknurök stefnda eru á því byggð, að hann sé undanþeginn greiðslu hins álagða fasteignaskatts með 77. gr. orkulaga nr. 58/1967, en þar segi, að hann sé undanþeginn „tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga.“ Hér sé um að ræða sérreglu, setta í sérstökum lögum, sem einungis sé ætlað að gilda á afmörkuðu þjóðfélagssviði og sé ætlað það hlutverk að marka starfssvið þeirra stofnana, sem annast orkurannsóknir og virkjun orku í almenningspágu. Slík undanþáguákvæði hafi verið í gildi um langan aldur um þessar stofnanir. Lög um tekjustofna sveitarfélaga séu almenn lög, sem ákvarði gjaldskyldu allra þjóðfélagsþegna til sveitarfélaga. Sérregla í lögum gangi fyrir ákvæðum laga almenns efnis, nema þess sé sérstaklega getið, að fella beri sérregluna úr gildi. Sé þetta viðurkennd lögskýring íslensks rétt-

ar. Ákvæði 77. gr. orkulaga sé svo ótvírætt um undanþágu þar greindra aðilja, þar á meðal stefnda, á greiðslu skatta til ríkis og bæjarfélaga, að sérstaklega hefði þurft að taka það fram, ef þeir aðiljar væru í einhverju tilliti greiðsluskyldir skatta. Slíkt hafi aldrei verið ætlan löggjafans, enda hefði hann þá gert slíkt með setningu laganna nr. 8/1972, og það því frekar sem hann hefði áður breytt ákvæðum varðandi áburðarverksmiðju, sementsverksmiðju o. fl. að þessu leyti. Þá mótmælir stefndi því, að stefnandi hafi öðlast rétt til skattheimtunnar við það, að stefndi hafi greitt hinn álagða fasteignaskatt fyrir 1973, enda var skatturinn þá óverulegur.

Samkvæmt 3. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga nr. 8/1972 skal leggja á fasteignir skatt til sveitarfélags, þær er metnar eru fasteignamati. Samkvæmt 5. gr. laganna eru allmargar fasteignir undanþegnar álagningu skattsins. Ekki er í undanþágu ákvæðinu getið fasteigna stefnda sérstaklega. Þessi lög leystu af hólmi lög nr. 51/1964 um sama efni. Í þeim lögum voru einnig allmargar fasteignir undanþegnar álagningu, en nokkru færri en upp eru taldar í hinum yngri lögum.

Í 77. gr. orkulaga nr. 58/1967 eru Orkustofnun, Rafmagnsveitur ríkisins, Rafmagnseftirlit ríkisins, Orkusjóður og Jarðboranir ríkisins undanþegnar tekjuskatti, útsvari, aðstöðugjaldi, stimpilgjaldi og öðrum sköttum til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga. Telja verður fasteignaskatt meðal þeirra skatta, sem átt er við með öðrum sköttum í ákvæðinu. Hér er um svo ótvírætt lagaákvæði að ræða, að nauðsyn þykir hafa borið til að taka það sérstaklega farm í tekjustofnalögum nr. 8/1972, ef fella ætti niður þær skattaundanþágur, sem framangreindum stofnunum voru veittar í 77. gr. laga nr. 58/1967. Stefnda er því samkvæmt framansögðu eigi skylt að greiða fasteignaskatt til stefnanda af fasteignum sínum. Skiptir eigi máli í því efni, þótt hann hafi um eitthvert skeið eigi neytt þeirra undanþágufríðinda sinna. Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í málinu, en eftir atvikum þykir rétt að fella málskostnað niður.

Emil Ágústsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Rafmagnsveitur ríkisins, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Gjaldheimtunnar í Reykjavík f. h. borgarsjóðs Reykjavíkur, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.